

tione debita ratione unionis, nisi quatenus necessarium vel conveniens fuit ad redemptionem nostram, ut sæpius in prædicto superiori tomo ostensum est. Dices: Christus non erat usus hac potestate a principio conceptionis; superflua autem esset potentia quæ non esset exitura in actum. Respondetur (quidquid sit de primo antecedenti, de quo sectione sequenti dicendum est), non fuisse supervacaneam hanc potentiam. Primo, quia pertinebat ad Christi dignitatem. Secundo, quia hoc est quasi connaturale omnibus rebus, ut a principio habeant facultates suas, quamvis non statim, sed suis temporibus illis sint usuræ. Tertio, quia non est hæc potentia per se distincta a cæteris, ut sunt in Christo; sed est veluti una quædam adæquata potestas excellentiæ, seu regia dignitas et majestas, cujus unus actus inadæquatus est iudicium. Ut autem potestas superflua non sit, non oportet ut statim in omnem suum actum erumpat. Sicut etiam per potestatem excellentiæ potuit Christus plures actus efficere, quos nunquam effecit, ut dominia rerum usurpare vel mutare, vel iudicium etiam in causis humanis dicere; quod tamen facere recusavit et neglexit, juxta illud Luc. 12; *Quis me constituit iudicem inter vos?*

12. *Obiectio.* — *Responsio.* — Sed dices: quomodo ergo Christus potuit mereri hanc potestatem, si ab initio incarnationis illam habuit? Respondetur primo, quia non fuit principium meriti, et ita potuit in eodem instanti dari ex merito. Secundo et melius (prout in simili difficultate dixi, superiori tomo, disp. 40, sect. 3), potestas hæc secundum se, et quoad substantiam ejus (ut sic dicam), non est data ex merito, ob rationem dictam, quia non tantum est simul tempore, sed etiam prius natura, quam meritum. Nam ea, quæ sunt connaturalia, ordine naturæ sunt priora liberis. Dicitur ergo Christus ex merito habuisse hanc potestatem, vel quoad ejus perpetuitatem, vel quoad usum, et quasi actuale possessionem et statum supremi iudicis, vel etiam quoad manifestationem. Quibus modis exponuntur a Patribus verba illa Christi: *Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra.*

SECTIO II.

Quos actus hujus potestatis Christus exerceat, et præsertim an particulare animarum iudicium exequatur.

4. In præcedenti sectione solum ostendimus esse hanc potestatem in Christo, et declaravimus quid illa sit, quasve causas habeat; superest, ad perfectam ejus notitiam, ut de illius actibus nonnulla dicamus.

2. *Judiciariæ Christi potestatis obiectum quod.* — Primo vero circa obiectum ejus observandum est, cum iudicium sit actus justitiæ quæ alteri jus suum reddit, sicut in obiecto justitiæ, ita in obiecto judiciariæ potestatis duo posse considerari, scilicet, personam, cujus dicitur jus, seu causa judicatur, et causam ipsam, seu rem, vel actionem quæ potest esse talis iudicii materia. In præsentibus ergo personæ judicandæ sunt homines; an vero sint omnes, et an Angeli etiam comprehendantur, dicemus commodius agentes de universali iudicio. Rursus causæ tractandæ in hoc iudicio solum sunt, quæ pertinent ad reddendum præmium, vel pœnam actionibus moralibus debitam, juxta illud: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque prout gessit, sive bonum, sive malum.* In hoc enim iudicio non agitur de remissione seu absolutione peccatorum quoad culpam. Quamvis enim Christus etiam habeat hanc potestatem quam sacerdotibus commisit, ut in hac vita illam exerceant in pœnitentiæ iudicio, tamen non spectat ad potestatem judiciariam (de qua nunc agimus), sed ad potestatem excellentiæ quam Christus habet ad sanctificandas animas, instituendaque sacramenta. Ac simili modo, in hoc iudicio non agitur de rebus temporalibus aut spiritualibus, prout ad humanam gubernationem hujus vitæ pertinent, atque adeo neque de vindicta peccatorum, prout ad iudicium humanum spectat. Quia, licet in Christo etiam sit hæc potestas (si absoluta excellentiæ potestate uti voluisset), tamen per seipsum nunquam hæc potestate usus est; sed temporalia iudicia humanæ et quasi naturali potestati reliquit; ad spiritualia vero iudicia, et omnia quæ ad illa necessaria sunt, potestatem ligandi et solvendi Ecclesiæ suæ commisit. Superest ergo ut propria materia et obiectum hujus potestatis judiciariæ sint actiones humanæ morales, quatenus juxta justitiæ æquitatem præmium aut pœna illis sunt

retribuenda. Et hæc de obiecto hujus potestatis.

3. Secundo, ad explicandos actus ejus observandum est, ad potestatem judiciariam (si loquamur de humano iudicio) duo pertinere. Primum est causæ discussio usque ad perfectam tacti cognitionem, ad quam ordinatur in humano iudicio testium et ipsius rei examinatio, et similia, quæ hæc ratione sub hanc potestatem cadunt. Alterum est, cognito facto, jus dicere, quod includit (ut supra tetigimus) et rationis actum dictantis, et voluntatis efficaciter volentis. ut huic homini pro suis meritis tale præmium vel pœna reddatur. Prior actus non habet proprie locum respectu judiciariæ potestatis Christi domini, sed posterior, prout a nobis sectione præcedenti explicatus est. Quia, licet hæc potestas in humanitate sit, et per humanitatem exerceatur, magis tamen divinum est ejus iudicium quam humanum; et in hoc maxime imitatur divinum iudicium, quod, sicut Deus per sese habet sufficientem causæ cognitionem, et non indiget conjecturis, neque extrinsecis testimoniis, ita Christus etiam secundum humanitatem per se habet sufficientem cognitionem ad iudicium. Propter quod in persona ejus dicitur Malach. 3: *Et accedam ad vos in iudicio, et ero testis velocis maleficis, et adulleris, et perjuris.* Ac si diceret: *Ego ipse ero iudex et testis.* Quia nihil eorum quæ homines faciunt, me latet, et ideo sicut per testes judicare solent homines, ita ego ex iis, quæ per meipsum novi, iudicabo. Ita fere Hier., et apertius Theodoretus, et August., 20 l. de Civit., c. 26, ubi etiam notat appellari Christum *testem velocem*, quia sine prolixitate sermonis conscientias convincet, revocans sine mora in memoriam unde illas convincat et puniat. Quia, ut dicitur Sap. 1, *in cognitionibus impij interrogatio erit, et accusatione conscientie suæ convincetur*, ut dicitur ad Rom. 2, et eleganter explicat Ambr., Enarrat. Psalm. 4, prope finem. Quamvis autem Christus secundum se non indigeat causæ discussione, tamen in ordine ad homines dicitur interdum in Scriptura se habere tanquam discutens et disceptans cum reo, donec illum convincat. Quomodo dicitur Joel. 3: *Congregabo omnes gentes, et deducam eas in vallem Josaphat, et disceptabo cum eis.* Et eodem sensu ait Deus per Isaiam: *Reduc me in memoriam, et iudicemur simul, narra si quid habes, ut justificeris.* Sic etiam Matth. 25, ubi forma iudicii describitur, homines conantur

pro se respondere, Christus vero sententiæ suæ æquitatem omnibus ostendit. Et hoc sensu solent distinguere Patres duplex Christi iudicium: alterum *discussionis* vocant, alterum *soliis sententiæ prolationis*, ut late declarat Greg., 26 Moral., c. 20, et ante eum attingunt Basil., hom. in Psal. 4, exponens illa verba: *Non resurgunt impii in iudicio*; et Hilar., enarratione in eundem Psal.; et Ambr., ser. 20 in Psal. 118, vers. 2. Hæc vero distinctio non potest intelligi ex parte Christi secundum se, quia ipse (ut diximus) nulla indiget causæ discussione; intelligitur ergo quoad nos ex parte iudicandorum, ut in sequentibus latius exponemus.

4. Tertio, omisso iudicio discussionis, quod metaphorice potius quam proprie divino iudicio accommodatur, circa iudicium ipsum retributionis observandum est, quoddam esse iudicium quod dici potest ultimum, seu finale, quod non profertur donec sint finita omnia hominis merita vel demerita, quia est de perpetuo hominis statu, de quo scriptum est ad Hebr. 9: *Statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium.* Aliud vero est iudicium divinum, quod vocare possumus non ultimum, quod exerceat Deus cum hominibus quandiu in hac vita vivunt in ordine ad singula merita, vel demerita. Ubiunque enim pœnæ vel præmii retributio intercedit, modum aliquem iudicii intervenire necesse est; at vero in hac vita fit justis et iniquis aliqua operum retributio. Justis enim pro suis meritis statim gratiæ augmentum recipiunt, et si bene utantur gratia, et auxiliis quibus præveniuntur, majora recipiunt; et e contrario, si nonnulla peccata levia committant, pro iis puniuntur, interdum temporalibus afflictionibus, interdum etiam spiritualibus. Privantur enim sæpe hac de causa specialibus auxiliis. Et simili ratione, injusti imprimis privantur habituali gratia, si eam habebant; sæpe etiam privantur majoribus auxiliis, et propter quædam peccata in alia majora labi permittuntur; et interdum propter peccata temporaliter affliguntur, interdum vero permittuntur temporalibus bonis abundare, quæ illis in occasionem majoris damnationis futura sunt. Hæc enim omnia ad divinum iudicium, atque adeo ad potestatem judiciariam pertinere, non obscure divina Scriptura significat, cum docet, vel Deum deserere hominem propter peccata sua, vel obdurare, vel excæcare, aut e contrario justis bene operantibus opem ferre, et majora gratiæ dona

præstare. Et August., l. 20 de Civit., c. 1, omnia hæc Dei judicia accurate distinguit; et c. 2, late disserit quomodo tam varia, tamque inæqualis temporalium honorum distributio, quantam inter bonos et malos esse conspicimus, ad occultum Dei iudicium pertineat. Est tamen differentia inter hæc duo genera iudicii. Quia prius est manifestum vel omnibus, vel ipsi reo, cui statim ac sententia profertur, nota fit; at vero posterius iudicium regulariter nunc latet. Quia nec sententia promulgatur aut manifestatur etiam ipsi reo, nec de effectu ejus semper constat an fiat, neque an ex hac vel illa causa fiat; et ideo solent in Scriptura vocari hæc iudicia Dei *occulta*. Unde etiam factum est ut hoc nomen interdum extendatur ad significandos quoscunque effectus divinæ providentiæ, quorum rationes et causæ nobis occultæ sint. Lege August., serm. 220 de Tempore, non longe a principio. Igitur de priori genere iudicii certum est ad potestatem hanc iudiciariam Christi pertinere, ut postea explicabimus. De posteriori vero non videtur res adeo constans. Ubique enim in Scriptura fit mentio de iudicio per Christum exercendo, videtur esse sermo de finali iudicio perpetuum effectum habituro; nihilominus D. Thomas hic, a. 4, ad 3, significat huiusmodi iudicia, licet ante incarnationem per Christum ut Dei Verbum exercerentur, tamen post incarnationem communicata esse animæ Christi Verbo personaliter unitæ. Et potest hoc suaderi ex illo Joan.: *Omne iudicium dedit Filio*. Nam, licet illa universalis distributio possit explicari ex parte iudicabit, tamen optime etiam exponitur ex parte ipsius iudicii. Non enim solum iudicium externum, sed etiam internum, nec solum quod in futura vita, sed etiam quod in præsentem peragitur, datum Christo est. Quod etiam confirmari potest ex ratione quam Christus subjungit: *Ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem*. Pertinet enim ad magnum honorem Christi, ut homines, etiam hic viventes, intelligant, ex Christi voluntate ac misericordia, vel severa iustitia, suam salutem damnationemve pendere. Præterea, videtur hoc valde consentaneum universali redemptioni Christi, et potestati excellentiæ quam habuit ad dispensanda spiritualia bona, atque etiam temporalia, præsertim quatenus ad spiritualia possunt conferre vel impedire. Unde Act. 16, cum Paulus et socii tentarent ire in Bithyniam, dicitur: *Non*

permisit eos spiritus Jesu. Quibus verbis insinuat, ad Jesum, quatenus est hominum Salvator, pertinere etiam hæc occulta Dei iudicia. Et ideo aliis locis absolute de Christo dicitur: *Judicabit inter populos multos, et corripiet gentes*, Mich., 4; et Psal. 71: *Deus, iudicium tuum regi da*; et in 95 et 97: *Judicabit orbem terrarum in iustitia, et populos in æquitate*. Neque contra hoc objici potest aliquid quod difficultatem ingerat. Nam, licet hæc omnia iudicia principaliter oriantur ex divina voluntate ac providentia, nihilominus tamen exerceri possunt per humanam Christi voluntatem et imperium. Neque Scriptura repugnat; quin potius favet, ut visum est.

5. Quarto loco, omissis iudiciis quæ in hac vita exercentur, finale seu alterius vitæ duplex distinguitur a D. Thoma hic, a. 5, et a cæteris Theologis, in 4, d. 47: unum universale, de quo in sequentibus fuse dicendum est; aliud particulare, quod hic breviter explicandum est. Non enim defuerunt hæretici qui huiusmodi iudicium negaverint. Dicebant enim, omnium hominum animas incertas et ambiguas de statu suo usque in diem iudicii permanere, et consequenter neque recipere pœnam, neque præmium, neque iudicari usque ad diem universalis iudicii. Unde fit ut, præter iudicium universale, nullum aliud sit particulare. Quam sententiam expresse docuit Lactan., l. 7 Div. inst., c. 21; et in eam citari potest Amb., l. 2 de Cain et Abel, c. 2, dicens: *Solvitur a corpore anima, et post finem vitæ hujus, adhuc tamen futuri iudicii ambiguo suspenditur*; et l. de Bono mortis, c. 10, dicit, *coronæ diem expectari ab omnibus, ut intra eum diem et victi erubescant, et victores palmam adipiscantur victoriæ*. Idque confirmat ex l. 4 Esdræ, c. 5 et 6. Et huc possent afferri multi ex Patribus, qui interdum negare videntur animas hominum recipere præmium usque ad diem iudicii; quæ omnia prætermitto, quia non sunt præsentis instituti. Ratio etiam adjungi potest, quia anima et caro simul bene vel male operantur; ergo simul etiam iudicari debent; ergo nullum est iudicium usque ad generalem resurrectionem.

6. *Judicium particulare, in morte cuique suum*. — Nihilominus veritas catholica docet imprimis, singulos homines iudicari statim in morte sua; quia de fide est justos, qui nihil habent purgandum, statim recipere præmium æternæ beatitudinis, juxta illud 2 ad Cor. 5: *Scimus quia si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, ædificationem ex Deo*

habemus, domum non manufactam, æternam in cælis; animas vero in peccato mortali decedentes statim in gehennam detrudi, ut debitas pœnas luant, quemadmodum de divite illo refertur Lucæ 16. Præmium enim et pœna non dantur sine justa ac juridica retributione. Et ideo dicitur Eccl. 11: *Facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique juxta vias suas, et in fine hominis denudatio operum illius*. Addi etiam potest illud ad Hebr. 9: *Statutum est hominibus semel mori; post hoc autem iudicium*. Quamvis enim hæc verba exponi de universali iudicio possint, quod post omnium mortem subsequetur (quemadmodum Oecumenius exponere videtur), tamen optime etiam de singulorum hominum morte, proprioque ac particulari iudicio intelliguntur, ut aperte exponit Amb., ibidem, dicens: *Statutum est omnibus semel mori, et post mortem iudicabitur unusquisque juxta merita sua*. Eandem expositionem sequitur Anselm. Unde Cyprian., l. de Mortal.: *Oportet (inquit) temporis munus amplecti, quod, dum nostram fidem firmiter promimus, et labore tolerato ad Christum per angustam viam pergitur, præmium vitæ et fidei ipso iudicante capiamus*. Et toto illo libro, eo maxime ostendit gaudendum esse justo de morte corporis, quod per eam justa bonorum operum præmia cum Christo et per Christum obtineat. Idem docet aperte Chrys., hom. 37 in Mat., dicens: *Postquam diem tuum obieris, iudicium, et pœna consequetur*. Scribit enim adversus eos qui locum pœnitentiæ post mortem sperant. Damascen., orat. de Defunctis: *Amunt (inquit) viri divinitus illustrati, quod cum exhalamus spiritum, quasi in libra humana opera probantur, etc.* Idem late docent Tertullianus, libro de Anim., c. ult.; et August., 20 de Civit., cap. 1, et libro secundo de Anima et ejus orig., c. 4: *Illud (inquit) rectissime et valde salubriter creditur, iudicari animas, cum de corporibus exierint, antequam veniant ad illud iudicium quo eas oportet jam redditis corporibus iudicari*. Et infra: *Quis adversus Evangelium tanta obstinatione mentis obstrudit, ut in illo paupere, qui post mortem delatus est in sinum Abraham, et in illo divite, cujus infernus cruciatus exponitur, ista non audiat, vel audita non credat?* Quo testimonio usus est etiam ad rem hanc comprobendam Iræneus, l. 2 Contra hæres., cap. 62 et 63. Præterea, idem colligitur ex eodem August., l. de Cura pro mortuis agenda, c. 12; et ex Gregor., l. 4 Dialog., c. 36 et 38.

Ubi referuntur visiones seu revelationes de particularibus iudiciis aliquarum animarum, et approbantur. Denique afferri hic possent testimonia Sanctorum asserentium, tempore legis gratiæ justos æternam retributionem accipere statim in morte, quia jam est *propalata Sanctorum via*, ut dicitur ad Hebr. 9; si enim recipiunt præmium, necesse est ut prius iudicentur. Imo et ante Christi adventum, quamvis reipsa non acciperent visionem beatam, accipiebant tamen in spe certa, looque et statu segregabantur ab injustis, et ideo tunc etiam statim iudicabantur. Atque idem dicendum esset nunc, etiamsi verum esset animas sanctas non statim post mortem recipere beatitudinem; et ita in Sanctis Patribus nulla est in hoc diversitas, etiamsi olim circa beatitudinem essentialem nonnulla fuisse videatur. Omnes enim distinxerunt status diversos animarum, tam loco quam gaudio vel pœna, ut videre est in Dion., c. 7 de Eccles. Hier.; August., in Ench., c. 108, 109, et 13 de Civit., c. 10, et tract. 49 in Joann.; Ignat., Ep. ad Romanos; Ambros., lib. 7, Ep. 59, et l. 10, Ep. ult.; et optime Iren., l. 2, c. 62 et 63. Ratio denique adjungi potest, quia tempus merendi ac demerendi in morte finitur; ergo tunc est accommodatissimum tempus ut unusquisque de propriis actibus iudicetur, quia nihil est cur amplius differatur; cur enim tanto tempore affligentur justi non solum diu sperantes, sed etiam incerti de salute sua existentes? maxime cum ea afflictio nihil eis ad salutem prodesse possit. Cur etiam fere toto illo tempore erunt æquales justis et peccatores in statu illo formidinis et dubitationis pleno? Possemus veritatem hanc philosophorum etiam testimoniis confirmare; sed, ne prolixiores simus, quem hæc delectaverint, legat Euseb., l. 11 de Præpar., c. 18 et 20, l. 12, c. 3, l. 13, c. 7.

7. Ex his sequitur primo, hoc particulare iudicium ita fieri in morte uniuscujusque, ut unicuique pronuncietur, et nota fiat sententia quæ ad ipsum spectat. Ita colligitur ex testimoniis adductis, et ex ratione facta, quia non erunt amplius pendentes animo; ergo cognoscet unusquisque statum suum; audiet ergo sententiam iudicis. Præterea de damnationis, et justis qui beatitudinem consequuntur, id est per se manifestum; quia statim reipsa incipiunt experiri sententiæ effectum perpetuo duraturum, de qua perpetuitate certi etiam redduntur; quia hoc ad suam condignam remunerationem vel punitionem maxi-